

Representantforslag 62 S

(2016–2017)

fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Iselin Nybø

Dokument 8:62 S (2016–2017)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Iselin Nybø om nye tiltak for å fremme likestilling

Til Stortinget

Bakgrunn

Alle mennesker skal ha like rettigheter og muligheter til å utnytte sine evner, leve sine liv og delta aktivt i samfunnet uavhengig av kjønn. Forslagsstillerne mener det er viktig å legge til rette for et fritt samfunn der hver og en av oss kan skape sin egen lykke og sin egen vei i livet. Et samfunn der mennesker først og fremst er mennesker, ikke først og fremst kjønn. Der man ikke blir født inn i en rolle i samfunnet med bakgrunn i sitt kjønn, men har mulighet til å forme og leve sitt eget liv. Forslagsstillerne viser til at Stortinget i 2016 behandlet meldingen Likestilling i praksis (Meld. St. 7 (2015–2016)), som inneholdt en rekke likestillingstiltak for å fremme likestilling innenfor hele utdanningssektoren, academia, offentlig sektor og ledelsesnivået i privat sektor og konkrete tiltak for å forebygge vold og overgrep mot kvinner. Forslagsstillerne støtter dette og forutsetter at Stortingets vedtak på disse områdene også følges opp.

Forslagsstillerne mener i tillegg det er viktig å løfte frem noen andre områder hvor det er behov for en særlig innsats. Det første er behovet for mer kunnskap om hva som er likestillingsutfordringer for barn som vokser opp i dag, og hvordan en sikrer at alle barna som vokser opp, ikke hemmes av sitt kjønn. Det andre er nye tiltak for å redusere de stadig like store lønnsforskjellene mellom kvinner og menn, ettersom iverksatte tiltak ikke har hatt noen effekt. Det

tredje er å se nærmere på likestillingsutfordringer for minoritetskvinner og særlig hvordan likestillingen hemmes av æreskulturen. Det siste er å løfte likestilling inn i utenrikspolitikken og sikre at Norge tar en mer offensiv rolle internasjonalt i en tid der kvinners grunnleggende rettigheter trues i stadig flere land.

Likestilling for barn

Forslagsstillerne mener at innsatsen for likestilling må starte så tidlig som mulig dersom alle barn skal gis like muligheter. Likestilling handler ikke om at jenter og gutter skal bli like, men at de skal få en lik stilling i samfunnet, og da må en ta innover seg at en lever i et samfunn som har ulike forventninger til jenter og gutter. Tidligere utredninger om likestilling har ikke sett nærmere på særlige utfordringer barn møter i familielivet, gjennom mediene, som konsumenter, i barnehagen, på skolen, i skolefritidsordningene og gjennom andre fritidsaktiviteter. Forslagsstillerne mener derfor at det bør nedsettes et offentlig utvalg som bare får i mandat å se på likestillingsutfordringer barn møter på ulike arenaer.

Deling av foreldrepermisjonen har bidratt til at fedre i enda større grad tar del i omsorgen for barnet allerede i første leveår, og likestillingen av mor og far som likeverdige omsorgspersoner mener forslagsstillerne er viktige bidrag til å styrke barns oppvekst. Pappapermen har gitt mer deltakende fedre som er mer aktivt til stede i barnas liv som omsorgspersoner og rollemodeller. Det er en utvikling som bør forsterkes. Å gi mor og far like rettigheter og likt ansvar fremmer likestilling både i hjemmet og i arbeidslivet. Institutt for samfunnsforskning har i sin rapport Pappaperm? Fedre som ikke tar fedrekvote – hvor mange, hvem og hvorfor? (2017:02) kommet frem til at hovedgrunnene til at fedre ikke tar (full) fedrekvote er opplevd risiko når det gjelder tilknytning til jobb,

inntekt og karriere, og problemer knyttet til Nav, som manglende informasjon og kompliserte søknadsskjemmer. Forslagsstillerne mener rapporten må følges opp, og forutsetter at departementet som har innhentet rapporten, fremlegger sak for Stortinget med forslag til tiltak. Forslagsstillerne mener videre at hele foreldrepermisjonsordningen må evalueres for å avdekke i hvilken grad dagens ordning fremmer likestilling og sikrer likestilling foreldreskap.

Barnehagen har et særlig ansvar for å legge til rette for at alle barn får utfordringer på ulike områder, og må legge til rette for at både jenter og gutter kan delta i aktiviteter og lek som bidrar til kreativitet, samhandling, tenkning og utforsking. Tilsvarende gjelder i skolen, mens det ikke er noen felles føringer for ulike skolefritidsordninger. Forslagsstillerne mener at satsingen på likestilling må være systematisk og gjennomgående på alle arenaer, og at det også er viktig å øke bevisstheten rundt likestilling i skolefritidsordninger/aktivitetsskoler hvor mange barn tilbringer mye tid. Det bør derfor utarbeides en felles handlingsplan for barnehage, skole og skolefritidsordninger, som også inkluderer tiltak som sikrer aktiv oppfølging i form av tilrettelegging av lek og undervisning og samtaler med barn.

Nye tiltak for å utjevne lønnsforskjeller

Tiltak som er gjennomført for å redusere inntektsforskjellene mellom menn og kvinner, har ikke hatt noen effekt. Ifølge tall fra Statistisk sentralbyrå (SSB) publisert i desember 2016, er lønnsforskjellene fortsatt store. De siste fire årene har gjennomsnittsskåren for hele landet på inntektsindikatoren stått helt stille. Menn disponerer fortsatt mer av de økonomiske ressursene i husholdningen enn kvinner. Likelønnskommisjonen som ble nedsatt av regjeringen Stoltenberg, og som ble fulgt opp i stortingsmeldingen Likestilling for likelønn (Meld. St. 6 (2010–2011)), ser ikke ut til å ha gitt noen effekt.

Forslagsstillerne mener at det på denne bakgrunn er behov for å vurdere helt nye tiltak for å oppnå likelønn mellom kjønn, og at det særlig er behov for en større bevissthet rundt lønnsforskjeller i den enkelte virksomhet. Bedrifter med flere enn femti ansatte bør derfor offentliggjøre gjennomsnittlig lønnsinntekt for menn og kvinner i årsrapporten. Ved årlige kartlegginger av lønnsforhold på arbeidsplasser får man da et bedre grunnlag for å følge utviklingen og iverksette tiltak. Forslagsstillerne mener at det ved kartleggingene er naturlig å korrigere for utdanningsnivå og stillingsstørrelse, med mindre dette går ut over personvernet til den enkelte. Det skal ikke være mulig å identifisere inntekten til hver enkelt, og flere må ikke med dette få innsyn i den enkeltes lønn.

Videre må det legges bedre til rette for at flere kvinner kan sette sine ideer ut i livet og skape en ar-

beidsplass for seg selv og kanskje noen andre. Dårlige rammevilkår for gründere rammer særlig kvinner, og i en tid med store omstillinger er det særlig viktig å styrke sikkerhetsnettet til dem som er villige til å satse på nye næringsveier. Venstre har gjennom budsjettsamarbeid med regjeringen styrket sosiale rettigheter for gründere ved å gi selvstendig næringsdrivende full rett til omsorgs- og pleiepengen når barn eller andre nære blir syke. Det er et viktig steg i riktig retning, men det er behov for å gjøre mer når det gjelder sosiale rettigheter. Den lave andelen kvinnelige gründere gjør at en også må se nærmere på om det er andre faktorer som hemmer kvinnelige gründere, og målrette tiltakene bedre enn i dag. Forslagsstillerne mener også at det i større grad må gis rom for at private aktører kan tilby tjenester innenfor kvinnedomnerte sektorer som helse og omsorg. Kvinner innenfor kvinnedomnerte sektorer har færre karriereveier som kan utløse høyere lønn, og få alternative muligheter i tjenesteytende næringer som kan bidra til å heve lønnen. Forslagsstillerne mener det derfor bør legges til rette for at private aktører kan tilby flere tjenester til det offentlige, særlig innenfor kvinnedomnerte sektorer.

Forslagsstillerne mener også at det må stimuleres til innovasjon og gründerskap i offentlig sektor hvor kvinner dominerer, og at ansatte med gode ideer må gis bedre muligheter til kommersialisering. Det kan gjøres ved å legge til rette for utvikling av forretningsidéer i kombinasjon med arbeid og ved å senke terskelen for å kunne levere tjenester til det offentlige. Likelønn må også prioriteres høyere i lønnsoppgjørene, og forslagsstillerne mener det bør settes av en målrettet kompetansepott for høyt utdannede arbeidstakere i lavstatusyrker i offentlig sektor.

Forslagsstillerne viser for øvrig til at Stortinget ved behandlingen av Likestilling i praksis (Meld. St. 7 (2015–2016)), ba regjeringen opprette et eget trepartssamarbeid for økt likestilling med partene i arbeidslivet, som skal legge en tidsplan for partene i arbeidslivet for å rette opp lønnsdiskrimineringen av kvinner i forhold til menn. Det forutsettes at dette arbeidet følges opp.

Likestilling og æreskultur

For mange norske kvinner med minoritetsbakgrunn er utfordringene på likestillingsområdet større og annerledes enn for flertallet av norske kvinner. Kultur, religion og sosiale forventninger gjør det krevende å hevde sine rettigheter fullt ut. Kvinner som tar oppgjør med tradisjoner og sosiale normer som har holdt dem nede, risikerer å oppleve utestengelse, trakassering, trusler om vold og i ytterste konsekvens drap. Forslagsstillerne mener at utfordringer knyttet til minoritetskvinnens likestilling må få en mer fremtredende plass i likestillingsdebatten, og at vi som

samfunn har et ansvar for å støtte kvinner som opplever at grunnleggende rettigheter er truet. Det trengs både mer kunnskap og større bevissthet rundt de utfordringer mange opplever. For kvinner som bryter ut, er det også viktig at man har et trygt sted å søke tilflukt og at man får nødvendig støtte og oppfølging. Forslagsstillerne mener derfor det bør opprettes et kontaktforum eller lignende som både kan være et kompetanseorgan og et kontaktpunkt for kvinner som trenger hjelp.

En mer feministisk utenrikspolitikk

Kvinner over hele verden marsjerte 21. januar 2017 for likestilling og mangfold, fordi man nå opplever at grunnleggende rettigheter er truet. USAs gjeninnføring av den såkalte «Global Gag Rule» (GGR) er dramatisk for kvinners rett til egen kropp, for likestilling og for fattigdomsbekjempelse, fordi den først og fremst rammer tilgang til reproduktiv helse som prevensjon og seksualundervisning for de mest sårbare kvinnene i verden. I tillegg rammer den kampen for seksuelle rettigheter for alle. Samtidig ser man stadige forsøk på innskrenkninger i kvinners rettigheter i flere europeiske land. Det gjelder ikke bare i allerede restriktive land som Irland og Polen, men også i land som Spania og Frankrike. Forslagsstillerne mener at Norge må bidra aktivt til å motvirke en utvikling i retning av en svekkelse av kvinners rettigheter, og at Norge som et likestilt land har et særlig ansvar for å løfte spørsmålet om kvinners rettigheter i internasjonale fora og i bilaterale samtaler. Forslagsstillerne mener også at kvinners rettigheter, herunder seksuell og reproduktiv helse, bør prioriteres i bistandsarbeidet.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

forslag:

1. Stortinget ber regjeringen nedsette et norsk offentlig utvalg som ser på hvilke likestillingsutfordringer barn møter på ulike arenaer.
2. Stortinget ber regjeringen utarbeide en ny handlingsplan for likestilling i barnehage og grunnopplæring, som også inkluderer skolefritidsordning/aktivitetsskole.
3. Stortinget ber regjeringen gjennomføre en evaluering av foreldrepermisjonsordningen for å avdekke i hvilken grad dagens ordning fremmer likestilling og sikrer likestilt foreldreskap.
4. Stortinget ber regjeringen innføre krav om at bedrifter med mer enn 50 ansatte må offentliggjøre gjennomsnittlig lønnsinntekt for menn og kvinner i årsrapporten.
5. Stortinget ber regjeringen utarbeide en handlingsplan for kvinnelige gründere med tiltak som gjør at man bedre kan legge til rette for at flere kvinner kan starte egen bedrift.
6. Stortinget ber regjeringen legge til rette for flere tjenesteytende næringer innenfor kvinnedominerte sektorer som helse- og omsorgssektoren.
7. Stortinget ber regjeringen foreslå tiltak for å stimulere til mer gründerskap i offentlig sektor.
8. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre en kompetansepott for høyt utdannede arbeidstakere i lavstatusyrker i offentlig sektor.
9. Stortinget ber regjeringen etablere et kontaktforum/kompetanseorgan for minoritetskvinner og æreskultur.
10. Stortinget ber regjeringen sikre at kvinners rettigheter og representasjon blir en prioritert del av norsk utenrikspolitikk.
11. Stortinget ber regjeringen sørge for at kvinners reproduktive helse og rettigheter skal være en prioritert oppgave for Norge i internasjonale fora og i dialog og samarbeid med andre land.
12. Stortinget ber regjeringen prioritere kvinnehelse og seksuelle og reproduktive rettigheter i bistandsarbeidet og styrke kvinneorganisasjoner i land hvor kvinners rettigheter står svakt.

8. mars 2017

Trine Skei Grande

Iselin Nybø

